

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Provincia Castellana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68899](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68899)

P R O V I N C I A
C A S T E L L A N A .

HABUIT Castellana Prouincia anno 1602 & 1603. (horum enim duorum annorum res gestas hæ litteræ continent) Socios sexaginta quinque supra quingentos, in sedes viginti vnâ distributos. Domus Professa, vna; Collegia septemdecim; Domus Probationis vna; vnaque Residentia. In Societatem admissi tres; mortui, quæ magna clades fuit, viginti quatuor. Domus Professa Vallisoletana numerauit Socios septuaginta; Collegium quinquaginta, Sacerdotes septemdecim, Fratres triginta tres, duodecim Theologos, duos Philosophos, reliquos domesticis negotijs distentos. Medinense duos & quadraginta, Sacerdotes septemdecim, ceteros Fratres. Salmanticense prope quinquaginta; ex his quatuordecim Sacerdotes; Fratres Theologos quatuor & viginti; alios Coadiutores. Palentinum triginta duos, Sacerdotes nouem, Scholares septem, Coadiutores sexdecim. Abulense viginti, decem Sacerdotes. Segobiense viginti; vndecim Sacerdotes, Scholasticum vnum. Burgense viginti; decem Sacerdotes, duos Magistros latinitalis; reliquos Coadiutores. Domus Probationis Villagarsiensis quinquaginta. Collegium Legionense octodecim, Sacerdotes octo. Numantinum quatuordecim, Sacerdotes octo. Lucroniense viginti, Sacerdotes nouem. Pampeciopolitanum septemdecim, Sacerdotes nouem,

uem, octo Fratres. Montis Regij viginti, Sacerdotes octo. Compostellanum viginti tres, & interdum etiam sex, septem Sacerdotes, nouem auditores Philosophiæ, ceteros Coadiutores. Montfortense sex supra viginti, Sacerdotes quinque, vndecim auditores Humaniorum, reliquos Coadiutores. Ouetense quatuor & triginta, Sacerdotes octo, Tyrones viginti. Areualense viginti quatuor, Sacerdotes quinque, Scholares humaniorum duodecim. Vergarense octo, tres Sacerdotes, Fratres quinque. Santanderense quatuordecim, Sacerdotes sex, reliquos Coadiutores.

DOMVS PROFESSA VALLISOLETANA.

DEGUNT hîc septuaginta, neque numerus necessitati par est, obiere non pauci duobus hîc annis, quos merito Prouincia desiderat. Primus Pater Ioannes Lopezius Mansanus, in Societate perantiquus, quippe qui annos octo & quadraginta nostra in religione complevit, verus Societatis filius, & sui amans instituti: alter Petrus Clauer infatigabilis operarius, & virritis admirandæ: tertius Pater Baptista Mercadus Lucroniensis incola collegij, sed morbo cogente, Vallisoletum in patriam venerat, spe ductus recuperandæ valetudinis, quam solum sæpe natale restituit: Dei tamen voluntate meliorem sortitus est patriam, & laborum, quos partim salubriter concionando, partim confessiones audiendo pertulerat, æterna, vt credere par est, mercede perfruitur: quartus Pater Petrus Leo multorum Pater in

H

Christo

Christo filiorum, cui vniuersa Vallisolerana ciuitas, tanti hominis desiderio permota, dolenter parentauit. Mortui sunt quóque tres fratres adiutores, antiqui duo, vnus nouitijs, quorum & mors felix, & vita laudabilis. Admissi in Societatem quatuor.

Hv c spectat Patris Bartholemæi à Sicilia mors illa vitalis, quam litteris mandari necesse est, ad utilitatem & doctrinam posterorum. Fuerat hic quondã ex nostris, & in hac regia curia notissimus, qui à nostro Patre Generali iustis de causis dimissus, tamen Dei beneficio vitam in Societate finiuit. Nam quæ & quanta nostræ familiæ sanctitas esset, magis carendo, quam fruendo cognouit; & in Societatis amore persistens, vel liber & solutus, religiosæ vitæ clara semper dedit indicia. Ergo stranguriæ remedium quæsiturus, Vallisolerum venit, chirurgóq; accersuit lapidi eruendo, qui vehementer dies, ac noctes eum cruciabat; sed cunctis frustra tentatis, & animo aduersis erudito, respexit vnde excefferat, seque in Societatem rursus admitti postulauit. Illo ipso tempore Pater Visitator Vallisoleti morabatur, & rem præmeditatus attentè, bono Sicilia, ad sanitatem remigrandi ianuam patefecit. Igitur Pater Præpositus, quibuldã nostris comitantibus, Bartholemæi grauer agrotantis adiuuit hospitium, & vno ex Dynastis præsentate, laicisque nonnullis, quos omnes Sicilia & testes adhibuit, & deprecatores esse voluit; agrotum, cunctis applaudentibus, quasi postliminio recepit, & votorum denuo nuncupandorum potestatem fecit. Cúmque rei sese fama dilatasset, multi Hispaniæ Proceres, quibus fuerat idem Pater charus, vt Societatis in excludendo seueritatem antè approbarant; ita in reducendo charitatem maximis

præco-

præconijs extulerunt. Fuit igitur triduo nouitius, incredibileſq; calularis morbi cruciatus patientiſſime tolerauit; noſterque factus obdormiuit in Domino, & Societatis lucratus ſuffragia, ad cæleſtem patriam, vt ſperamus, iter expediuit.

ÆDIFICATIO noua feliciter inchoata eſt, in tantis anguſtijs perneceſſaria; templi in dies creſcit ornatus, additæque Beati Ignatij noſtri Patris imago perilluſtris, Chriſto ſe illi oſtendente, & Romæ patrocinium pollicente. Quàm hæc fuerit tam externis, quam domesticis grata pictura, viſentium, præceſque fundentium concuſus oſtendit. Sacræ ſupelleſtilis hoc anno facta eſt acceſſio non modica; Rexque catholicus ex tribus calicibus, quos in Epiphaniarum die ſolet offerre, vnum nobis addidit. Conciones à quamplurimis frequenter auditæ, quo fructu, confeſſionum reſtata frequentia. Binas illas ferias templi noſtri per celebres, Circumciſionis & Diui Antonij, quem Parauinum vulgus appellat, Rex & Regina cum aulicis ſuis honeſtarunt. Diui quidem Antonij diem feſtum Luſitana nobilitas noſtro in templo celebrauit, ritûque Pontificio Valliſoletanus Antisſtes miſſam peregit: aderat illuſtriſſimus Nuntius, inſuper Archiepiſcopi duo clariffimi, Eborenſis, & Olyſiponenſis. Regio in ſacello concionati ſunt noſtri, inque diuerſis templis ad multiplices Regis Conſiliarios, ipſis poſcentibus, verba fecerunt. Ad varia monaſteria ſeſe multi contulerunt, vnûſque noſter, ex illis, quorum audiebat confeſſiones, ſeptemdecim numerat religioſæ vitæ mancipatos. Iudæus quidam genere Afer, copioſuſque mercator, à noſtris ad fidem hic eſt conuerſus. Is Madauræ negotiabatur, & cum multos ei

nummos Hispani quidam deberent, cum fide publica ad Regis curiam confugit, creditam pecuniam exacturus. Quidam enim ex christianis duobus, quos habemus in Africa, Iudæi & comes, & custos, tale ei parauit hospitium, quale Hebræi vtraque necessitas deposcebat. Ergo Iudæi hospes, frater Comitum Alcaudetensium, qui Madauræ præest (Oram vulgò) Iudæum deducit ad nostros, quorum prima cura salus hominis fuit, à nostris sacris alieni hortantur, vt antiquatè Iudæorum legi renuntiet, & in Euangelica luce versetur; parer homo intelligens, spretisque diuitijs, quas amplas in Africa possidebat, baptizari se sinit; christianam deinde duxit vxorem, suamque neophytus veteribus probat pietatem. Decem serui, partim Mauri, partim Turcæ se Christo, nostris hortantibus, dediderunt.

S E P T E N N I S quidam puer Tunetensis, quem Melitenses liburnicæ captiuū adduxerant, herum comitatus Vallisoleti hospitem, dum nostram templi speciem admiratur, diuinorumque officiorum religionē considerat, cuidam nostro christianum se fieri velle testatur; hero mox permittente, domi nostræ cœpit institui, tantāq; fuit mysteria discendi celeritas, vt intra duos menses textum (quod aiunt) & glossam memoriter recitaret; interim lacrymosis precibus se baptizari poscebat. Oblata ei libertas est, reditūsq; permissus in patriam, quibus posthabitis, de vno Baptismo laborabat. Denique salutari lauacro renatus, ad altare precatur assidue: eum dominus non pro seruo, sed pro filio habitum, profectis diebus ad ludimagistrum, festis mittit ad nostros, vt quæ imbibit, fixa retineat. Huius exemplo, alij duo eiusdem hominis serui, ad nostram se
fidem

fidem conuerterunt. Serui præterea cuiusdam locupletis viri, catechesim à nostris audiebant, vt fierent Christiani. Ab hoc Rex seruitia illa poposcit, quæ Christianis sacris imbuta non essent (egēbat quippe remigibus ad triremes compellendas) cūque ex catechumenis quatuor abduxisset, tamen vbi rescivit, quis horum esset status, nostris agentibus, libera voluit hæc esse mancipia, secutusque breui baptismus est, & summi Regis famulatus, in quo vera est æternæque felicitas.

MIRANDENSI Comiti, qui supremo Regis Philippi hoc nomine tertij Concilio, summa cum laude præsidet, Maurus quidam seruebat, fidelis ille quidem terreno Domino, sed admodum auersus à cælesti: nullis enim precibus adduci potuit, vt se Christo manciparet. Comes libertatem huic dedit, mercedem serui famulatus, reuertendique ad suos fecit potestatem. At Maurus Dei instinctu, suorum immemor, manere statuit, baptismumque petiuit; apud nos aliquamdiu moratus, & in nostræ legis rebus instructus, celebrique Baptismo lotus, in vtriusque Domini famulatu perseverat.

RESTAT in hoc genere vltima eaque perdulcis historia trium Persarū, qui Christianam fidem amplexi, vniuersam Hispaniam, non modò urbem Pinciam exhilararunt. Rex ille potens, qui Parthis, & Persis dominatur, cū ad Christianos Principes aliarum nationum, tūm vel maximè ad Regem Catholicum, percelebrem quandam legationem destinauit: Persicus orator quosdam suos habuit in comitatu, & in ijs cognatum; virum, qui ætatis annos quadraginta quatuor compleuerat. Erat hic in Perside dux equitatus vniuersi, & patru-

H ;

ui

ui legationis Principis amor ipsum coegerat, vi-
ore ex præcipua nobilitate ad tempus relicta, lon-
gum hoc iter suscipere, ac terræ marisque labo-
res experiri: cùmque oborta tempestas legatum,
legatique socios vehementer agitasset, hic de quo
loquimur, falsum illum Prophetam Mahometum
votis, & precibus innocabat. Erat quidam Christi
cultor in naui, ~~et~~ autore, Deum viuum & ve-
rum, procella adhuc sæuiente, Persa noster implo-
rat, primò frigidè & voce semiuiva; sed flucti-
bus intumescens, Christianum se fore promit-
tit ex animo, si quando ex illo periculo liber eua-
sisset; incolumitatem argumento sibi fore, Chri-
stum non modo verum esse hominem, sed etiam
Deum præpotentem. Ad has preces, & naufragi
vota, tempestas conquieuit, ipsèque memor, &
gratus, Christianum illum, salubris propositi suo-
rem, familiariter habuit; & secretorum, colloquio-
rumque illo ex die voluit esse participem. Patruus
Persicæ legationis antesignanus, vt diximus, rem
odoratus, ni ab incæpto desistat, dira tormenta mi-
nitatur; quo factum est, vt omnis illa Christum in-
duendi ex animo elaboretur assensio.

V E N T V M erat in Hispaniam, atque ad eò in
regalem Philippi curiam, cum in oppido Tude-
lensi Vallisoletto vicino, qui reus erat voti, gra-
uiter ægrotauit. Venit in mentem casus ille mari-
timus, & quod animo statuisset recordatus, pro-
positum renouauit; iteratèque Baptismi suscipien-
di promissio, valetudinem propè desperatam mag-
na ex parte peregrino Persæ restituit. Resciuit hæc
Patruus, fratrisque filium promissis auocare, mi-
nisque deterrere non desinit. Enimvero immorta-
lis Deus, qui mentem illam Persico dederat, viam
etiam

etiam per quam, quò intenderat, perueniret, aperuit. Clam domo profugit, & ad Christianum illum, quo Rex noster in huiusmodi causis vti solet interprete, citus accurrit: cum hoc sana illa consilia communicat, illéque protinus Regem, de Persici oratoris hoc cognato iuuando, & protegendo compellat: opus illud esse Philippi, Hispaniarum Indorumque Monarchæ, & maiestaté & potestate dignissimum. Rex se iustissimæ causæ fautorem pollicetur; & viri, inter suos permagni, ad fidem & pietatem erudiendi, nostræ Societati cura demandatur. In hunc finem aliquot menses nobiscum diuersatus, per interpretem mysteria perdidit. Visebatur interim domi nostræ à duobus alijs è Regno Persarum, vno eiusdem legati amanuensi, & à secretis; altero eidem oratori administro gratissimo, qui cum & catechismo interessent, & nostri hospitis exemplo excitarentur, Christiani itidem esse voluerunt. Attamen qui à secretis erat Persico, apud Philippum Regem legato, Baptismum se differre dixit, dum in patriam reuersus, uxorem & bona reporteret.

LEGATVS, rebus cum Rege Hispano perfectis, Olysiponem proficiscitur, vt ex illo portu cursum ad Persidem dirigat, tristis quòd sine consanguineo reuertatur. Ex vrbe illa, totius Lusitanie maxima, amanuensis ad Regis curiam graui de causa reuertitur, dumque negotium expeditur, suam conuersionem differre se amplius nolle affirmavit. De re factus certior Rex catholicus, & hanc hominis catechesim Societati committit: & cum ad Baptismum & legati propinquus, & secretorum scriptor apti essent, iussu Regis prattiosissimæ apparatus sunt vestes, inque regali sacello vtrius-

que Baptismus celebratur; lauacri minister fuit Regis eleemosinarius, idemque Indorum Patriarcha: Rex & Regina Neophytos de sacro fonte leuarunt. Regni optimates talem Baptismum sua & presentia, & frequentia decorarunt. Redijt legati scriba in Lusitaniam, cui Legatus, simul atque intellexit eum esse Christianum, præ iracundia efferatus interitum machinatur; quem scriba præcauens, Vallisoletum ad Regem Hispaniæ recurrit. Eius liberalitate & munificentia, tam scriba, quam ipse legati nepos vitam honestissime degit, aureis ducentis in singulos annos attributis, datoque ad habitandum gratuito domicilio.

TERTIVS Persa Olysiþone baptizatus, horum Vallisoleti voluit esse conuictor, propriæ nationis amore naturali. Nostris confitentur assidue, & in diuinæ legis obseruantia perdurant. Desertorum hospitium superioribus annis institutum, Serenissimæ Reginæ liberalitas vehementer adiuuit; nam & valetudinarium commode edificatum, apparatusque lecti, & ruinæ reparatæ. Die circumcisi Domini sacro, anni sexcentissimi tertij, Ecclesiastes Professæ Domus, cum de mysterio illius festæ lucis, non minus copiosè quam accuratè dixisset, orationem ad Reges, in fine conuertit; obsecrans atque obtestans, vt Ignatium in cælitum numerum quam primum referendum, per suum oratorem, cum Romano Pontifice sollicitè agant, nec rem tantam vrgere desistant. Id quod Rex & Regina haud surdis auribus percipientes, humanissimè libentissimèque fecerunt, litterasque ad vniuersam Ecclesiæ pastorem miserunt, amoris erga Societatem indices, obsides in Beatum Ignatium miræ pietatis.

ITVM est ad custodias publicas; & qui ære alieno premebantur (creditoribus nimirum non stricto iure agentibus) & debito, & carcere, nostris agentibus, liberati. Sontibus in capitali supplicio præsto sunt nostri, solique è Regij senatus voluntate ad hoc munus aduocamur. Ex ijs vnus à prima pueritia fur, post ætate crescente excursor, & latro, bis ad triremes damnatus, semel in argenti viui fodinas inclusus, se nunquam corrigebat; postremò ob varia scelera comprehensus, de vita desperans, ipse sibi fame & inedia mortem consciscibat. Iudices, re cognita, sententiam ferunt capitalem; acersitus Pater ex nostris, hominem reperit ita animo affectum, vt salutis remedia prorsus respueret. Agebantur ea die quadragesimalis feriæ conueriæ Magdalene: Pater diei vsus occasione, miserum illum consolatur; latro tacebat non aliter, ac si esset elinguis. Pergit noster sacerdos multa cõfidentie exempla narrare: in ijs boni illius latronis in Cruce cum Christo suffixi, & in eo sperantis, & Diuæ Magdalene peccatricis, à Christo receptæ & dilectæ. Hic facinorosus ille: Tace (inquit) Pater, serò mihi ista. Qui enim fieri potest, vt Deus recti amans, horis coactæ innocentie quadraginta contentus sit, quem annos octo & viginti, tam grauitè offendi? latro, quem testaris, vnus fuit, Magdalena similiter vna. Aderant ex vinctis complures fientes, & hominis statum miserabilem deplorantes. Pater insolito quodam feruore tactus, Christi imaginem cruce confixi, latroni extorquet è manibus; & in hæc verba prorupit: Maneto solus, & sine Deo, qui toties appellatus, rogatus, admonitus, mitescere noluiisti. Quæ tandè, te perunte, Christi Regni potest esse iactura? sicque è cubiculo

biculo

biculo, vbi fons erat, elaufo ostio difcedit.

M I S E R homo, quali è graui fomno experretus, clamat; Noli, noli (inquit) Pater abire: amentiam agnosco meam, delicta iam fateor: ergo pænitentiam, & confessionem cum lacrymis & fletibus aggreditur: quo in fletu horarum sex & triginta spatio perdurat; tor enim à mutatione consilij, vsque ad suppliciũ superuixit. Fuit quoque post confessionem diuino Christi corpore recreatus, & ad benè moriendum confirmatus; & qui vinctis ceteris terrori erat & offensionem, nunc vitæ rectius instituendæ exemplo fuit, & documento. Rogatus à nostro sacerdote, quid boni egisset in vita? rosarium ostendit pendulis Deiparæ imaginibus, quod semper se recitasse affirmavit, multaque Virginis beneficio pericula effugisse confessus: quin & illud adiecit, nunquam se passum fuisse, vt latrociniorum sui comites, cuiusque viatoris corpus attingerent, sed sola contenti pecunia, illius vitæ parcerent, cui bona rapuissent. Vt ventum ad patibulum est, & morrem fortissimè pertulit, & sancte in Christo confidentiæ magna præbuit argumenta. Alius in omni vitiorum genere volutatus, cum die quodam esset in templo Diui Laurentij, hac se imprecatione, feruore subito arreptus, obstrinxit. Domina (ante aram Deiparæ supplicabat, cuius effigiem Pincia cuncta frequentat) si in hoc scelus amplius recidero, publici carnificis me manus interimat; illam intelligebat prolapsionem quæ erat in ipso creberrima: sed peccandi consuetudine relapsus, fidem, qua se diuinæ Matri obligarat, minimè liberavit. At verò Dei misericordis abdito, & arcano consilio, cuiusdam fauissime occisi, in fluuiumque proiecti, nex atrocissima huic imponitur,

ponitur, & falsò accusatus, testibusque conuictus, vel potius circumuentus; à iudice, idoneas probationes intuente, qui erat innocens damnatur.

NOSTER de more accersitus, re cognita, auctor est reo insonti, vt aliud superius tribunal appellet, seque defendat, & mendaces testes, fallacelque coniecturas infirmet; veritatēque spondet fore victricem. Negat reus se velle diuino, potius quam humano, iudicio resistere: Illud aliorum delictorum iustum esse supplicium: Feram inquit, iudicis hanc pœnā, salutis pignus eternæ: hinc si effugero, quæ mea procliuitas est, flagitia pro foribus illa erunt, quæ (proh dolor) tam sæpe commisi. Igitur iudicis, acta ipsa, legesq; fori sequentis, sententiæ se omnino summittit, & animo æquissimo pœnam subiit capitalem. Publico puero- rum catechismo à grauissimis quibusque Patribus nauata opera, ipseque Prepositus in hoc opere primus, & multus. Illustrissimus huius vrbs Antistes suam bis diæcesim perlustrauit, duobus nostris comitantibus, quorum adiutus est opera, nullusque non confessus ex tanta frequentia, quibus cælestem panem dedit Præsul exultans. Impudicæ feminae per nostros consultum vt resiperet, & ne rursus libidinis cæno volueretur, adiutum eius matrimonium, pecuniâ per nostros ad dotem hinc inde corrogata, qua in re & inclyti Regis, & misericordis Episcopi benignitas opportuna fuit.

IN Cœnobio D. Pauli Dominicanorum, sancti Raimundi noua inter cælites celebrabatur adscriptio, nosterque concionator in eorum templo verba fecit non sine plausu, non illo quidem scenico, sed planè Christiano. Sacrum ibidem eo ipso concionis die, quo solent, cantu peregerunt numero octo-

octoginta ex Collegio, & domo Professæ. Præcesserat sacri triumphî pompa celebris in sancti honoré, quam & Rex & Regis amici comitabantur; quæ pompa per Professæ domus templum directa est: in eo nostri ornatissimû altare construxerant. Cuius visenda species, exquisitaque formositas, Regis & asseclarum ingentem admirationem excitauit. Scripta erant perpulchra poëmata, additæ significantes piëturæ non pauca, in Diui Raimundi laudem. Necesse fuit aliquot dies altare persistere, vt ad omnes & aduenas, & indigenas, aræ sanctæ exquisitus splendor, atque ornatus perueniret. Anno 603. Mahometani quatuor, duoque ex lege Mosayca se Christo deuouerunt. Seruum TUNETI natum, dominus sepe rogabat vt fieret Christianus; ille diu pertinax, morbo lethali correptus, in suæ gentis perfidia persistebat. Sed morte vicina, præter omnium opinionem & spem, Baptismum, Baptismû inclamat. Pater adest illicò vocatus ex nostris, & pro tempore, quæ potest, de diuinę legis præceptis, de quæ nostræ fidei mysterijs inculcat; demum vt baptizaretur effecit; ergo saluari vnda tinctus, lacrymisque perfusus expirat.

A L T E R ex eadem secta diu obstinabat, hero obsecutus nostros inuisebat, templum & fideles in eo precantes aspiciens, illius speciem, horum pueritatem mirabatur, suę tamen conuersionis tempus differebat. Die quadam Patrem ex nostra Professæ domo latus conuenit, dictitans se iam effici velle Christicolam; didicerat nostras preces, easque vel Maurus vsurpabat, fuitq; catechesis ipsa facilior. Baptizatus annû superuixit, eidem nostro semper confessus. Morbo consumptus è vita migravit, eodem Patre lecto assistente, à quo paulò antè postremum

stremum anhelitum rogatus, nunquid animo an-
geretur, ita respondit; Bone Pater, nulla me culpæ
admissæ cura sollicitat. Nam superioris vitæ pec-
cata, per Baptismum, Dei clementia remisit: à Bap-
tismate, quod te non fugit, testem vitæ meæ, & a-
nimæ iudicem, nihil est Dei bonitate commissum,
cuius me possit conscientia mordere, itaque non
multò post alacer, & confidens animam egit.

COLLEGIUM VALLISOLETANVM.

MAGISTER equitum, quem eundem stabuli
comitem appellamus, qui in Castellæ reg-
no est à Rege secundus, à catholica Maiestate in
Belgium maximis de rebus missus, huius Collegij
Rectorem, apud quem peccata ponebat, itineris,
& legationis socium assumpsit, cuius & consilio,
& prudentiæ plurimum tribuebat.

AVCTA Bibliotheca est ingenti numero libro-
rum, ad cuius incrementum, quidam noster au-
reos mille quingentos collegio legavit.

COLLEGIUM MEDINENSE.

MORTVVS est vnus studiosus non sine læ-
tæ communi, quem fratris amandi ia-
ctura commouit; Alius in Indiam Occidentalem
est missus. Extinctus est quoque bonus quidam
adiutor nouitius, & Pater Didacus Vergara, ve-
teranus in Societate miles, & operarius industrius,
sive

siue habenda concio esset, siue confessiones audiendæ. Pater quóque Antonius Quadratus nostri Fundatoris nepos consummatus in breui expleuit tempora multa. Mense Ianuario à Dominicis S. Raimundi celebrata consecratio est, qua inter Diuos à summo est Pontifice Clémente VIII. numeratus, ipsisque perentibus, in eorum cœnobio altare magnificum architectati sunt nostri, quod omnium suffragio primas tulit. Concionatus item ibidem noster est, Collegij Rectore sacrificante, cui Diaconus, & Hypodiaconus ex nostris adfuerunt. Picturis, & varijs poëmatis peristilij pars illa repleta, ubi nostrum erat altare.

I L L V S T R I S S I M V S Olyssiponensis Archiepiscopus ad Regiam curiam iturus, mensẽ & eo amplius in nostro Collegio diuersatus, quàm esset Societatis amans ostendit. Haud multò post clarissimus Vallisoleti Antistes Ioannes Baptista Azbedius, cuius in ditione Medina est, cum multa essent bono publico statuenda, per quatuor menses noster fuit hospes: quod nostræ Societatis obsequium prædicare non desinit. Ut primùm Medina Vallisoletum rediuit, generalis sacræ fidei inquisitor est factus. Didacus Lopessius, qui cognominatus est bonus Regius auditor, è vita discessit, voluitque suum corpus nostro in templo deponi. Concio habita est à nostro de iudicis huius incorruptissimi laudibus, deque viri, virgineo flore decori, virtutibus admirandis; ita enim se Didacus in vita gesserat, ut non modo ijs, qui Rempublicam administrant, forensesque lites iudicando definiunt, verum etiam religiosis, & monachis esse possit exemplo.

COLLEGIUM
SALMANTICENSE.

TRES mirificos patres amissimus, scilicet E-
manuelem Rojas Theologiæ præclarum in-
terpretem, & animarum aucupem mirabilem, qui
morum suauitate cunctis erat gratiosus. Habet
Medinæ sepulchrum (vbi, dum iter medicorum
consilio in patriam recuperandæ valetudinis cau-
sa tendebat, morbo oppressus, vitam cum morte
commutauit,) Salmanticæ, & Vallisoleri monu-
mentum. Vtrumque Theologiæ gymnasium suis
explanationibus decorauit. Alter ex mortuis Pa-
ter Franciscus Solis, Salmanticensis iuuentutis
non modo in confessionibus Pater, sed etiam in
moribus pædagogus. Tertium, & lethale vulnus
ex Patris Ioannis Siguensæ acceptum est morte,
quem Theologiam explanantem audiuerè ex A-
cademia permulti: pro Societate, id est, pro ve-
ritate & iustitia pugnauit acerrime; blandiri nec
ipse poterat, nec illos ferre, qui ad eam artem
essent eruditi. Hoc eodem anno diuturna illa fini-
ta lis est quam Salmanticensis Academia nostris
intenderat, obstans, ne in Collegio nostro exter-
nis auditoribus pateret aditus. Ergo Reginus se-
natus vtrisque consuluit. Statuit enim, vt duobus
nostris gymnasium in Academia daretur. Itaque
post ferias Diui Lucæ, vnus noster Theologiam
disputantem cœpit exponere, alter sacre scrip-
turae mysteria referare, numero discipulorum
maximè copioso.

COLLE-

COLLEGIVM
PALENTINVM.

NOSTRORVM opera inter Præto-rem vrba-
num, & Episcopum Capitulumq; grauis quæ-
dam discordia, hisque impedita, plena molestia. Se-
ditio alia compressa, quæ eadem ruinamque mul-
torum minabatur, non plebeiorum, sed patricio-
rum. Non minor ex missionibus fructus, ille præ-
fertim, quem nostri in huius diæcesis castello quo-
dam perceperunt. Deprehensa enim multorum,
nobilium quidem, & cognatorum magna dissen-
sio, quam nostri Deo iuante, sustulerunt. Chri-
stianæ doctrinæ labor, solito maior. Nam Palen-
tinus Antistes diuinę legis ignaros, & eorum in-
scios quæ sunt credenda, vetuit absolui. Quæ ad
sacri altaris vsum amici donauerunt, quingentis
nummis aureis æstimantur.

COLLEGIVM
ABVLENSE.

DECESSIT bonus quidam adiutor. Ex tribus
Sodalitatibus, quę opificum est, singulis sex-
tis ferijs, corpus flagellis cædit in templo Collegij,
quo & carnis lasciuiam coërceat, & Christi passio-
nem memoria prosequatur.

COLLE-

COLLEGIUM SEGOVIENSE.

ADMISSVS in Societatem Ioannes Peres Doctor in sacra Theologia, quondam Collega maximus Complutensis. Obijt vnus è sacerdotibus. Laicorum Sodalitas octoginta dinumerat, honorati in ea multi. Ad conciones sibi proprias singulis dominicis diligenter accurrunt. Quod superest diei, in visendis nosocomijs ægrotisq; consumunt. Sub noctem veniunt in nostram ædem, vt se tenebris occultati diuerberent. Pater Ferdinandus Solierus Collegij verus et Pater, et Patronus, post diuturnos podagræ dolores, morte felicissima immortalitatē impetrauit. Ludouicus à Mercado, ex Regio supremo consilio, annua sexaginta scutata Collegio reliquit in morte. Foundationis lis longa finem tandem inuenit. Itaque Basilicæ nostræ ædificatio, propter hanc causam intermissa, procedet. Eleemosynæ aureorum sexcentorum summam efficiunt.

COLLEGIUM BURGENSE.

EXTINCTI duo: vnus Pater Ferdinandus Miranda, vir spectatæ sanctitatis, totaque in vrbe notissimus, vbi multos annos confessionibus operam gnauiter dedit, functionibusque Societatis diligenter incubuit; Alter Frater Ioannes Delgadius annos nonaginta natus. Vixerat diu multumque

tumque in Vallimarenſi vicino Collegio, Vir inter antiquos numerandus, paupertatis cultor inſignis, & amans laborum. Res Collegij familiaris aureis aucta ducentis quadraginta perpetuis, ex hereditate Marine Ruiffæ, matronæ de hoc Collegio optimè meritæ.

DOMVS PROBATIONIS VILLAGARSIENSIS.

VNi è noſtris in vocatione ſua vacillanti, nocte in hospitiò primæ ſuæ datæ ſunt veſtes, vt poſtridiè manè exiret; at ille ſecreta voce teritus illud aſſiduè intonante, Quid miſer agis? vbi portæ pedem extuleris, mali dæmonis præda ſies: hac inquam voce teritus, totam nocte in precibus & lacrymis vigilauit. Vbi diluxit, ad Rectoris, qui diſmiſſum venerat, ſe pedes abiecit, flensque & euulans manſionem expoposcit, olitoris domeſtici famulū, quoad vixerit, ſe fore profeſſus. Et cum Rector in eius excluſione perſiſteret, tam ſeridè emendationem pollicitus eſt eorum, quæ notabantur, vt facilè intelligi poſſet, dexteræ excelsi mutationem illam fuiſſe. Igitur in vocatione fixus vltra progreditur, ſuiſque commilitonibus palam affirmat, dæmonis faucibus ſe eſſe liberatum.

CA T H E D R A L I S Eccleſiæ Mindoniensis Concionator, venditis ſuis rebus omnibus, collum Societatis iugo ſubiecit. Viri doctrinam, dignitatem Canonicorum ſuffragio delata, teſtatur; morum integritatem arcta illa familiaritas indicat, cum Iſidoro Caſa Mindoniensii Epifcopo ad immortalitatem nato. Nouitium genere nobilem, anno-

rum

rum quindecim, soror ex edicto regali per aliquot dies sui iuris esse coëgit, in patriamque pertraxit; ubi à cognatis, & ab ipso vr̄bis præfecto vehementer oppugnatus, quàm esset constans ostendit, neque enim de maledictis, quæ in nostros obijciiebantur, nec de magnificis promissis, si noster esse desineret, laborauit. Quamobrem iisdem cognati tertio à libertate die, cum iussio regalis tres dies præfinisset, desperantes se quidquam posse proficere, egregium athletam Societati reddiderunt: quippe ferrum se tundere dictitabant; admirationi porrò fuit nostri fratris, & modestia in responsis, & vitæ religio. Quidam alius similiter in Societate tyro, præclaram de suis victoriam adeptus, omne tyrocinium voluptate perfudit: decimum quintum annum is agebat, cum oris aspectus vix annos vndecim testaretur. Hic dies tantùm viginti nobiscum cōmoratus, à parentibus diplomate Regio Vallisoletum tractus, custodibus adhibitis, apud vr̄bis magistratum deponitur: quo tempore Gerarchæ, senatu dimisso, domos repetebant, quos tyro noster sic est allocutus. Viri pernobiles, opera in dissuadendo perdenda non est, nemo me in Societate complectenda decepit: toto biennio, vt admitterer, laboraui: tandem aliquando voti compos fui. Quæ hîc potest esse vel vis, vel fraus, vel religiosorum in captando versutia? Denique adolescentulum pater inuisit, quem non est dignatus alloquio; mater litteras misit tantæ efficacitatis, vt virum in religione firmatũ de gradu dimouerent. Nouitius memor legum nostrarum, epistolam intactam, & inuisam, ad illum Patrem misit, qui ex Villagarfensi Collegio itineris comes fuerat. Christi imaginem puer habebat in manibus, cum eo

quem ipsa referebat effigies, crebra miscebat colloquia; Id animaduretentes domus, ubi tenebatur, incolæ, Societatem quæ tales filios procrearet, vehementius amare ceperunt.

ALIò translatum, in gratiam parentum, quæ otiosa non erat, quò liberior sibi aditus esse posset, conueniunt primò propinqui, instantque partim promissis, partim conuitijs: postremò seuerè affirmant, nisi cedat, matri esse moriendum, quæ filij desiderio contabescat. Ille rationes cælesti prudentia confutare, & quæ opponerentur, argumenta diluere, quæque illi de nostris dictu fœda garrissent, parui pendere: quòdque vltimum obiectū est de matris misero interitu, sibi tanti esse negare, quando Christus moriens matrem, quam impensè amabat, inter Scribas & Phariseos reliquerit propè solam, atque desertam: illa autem, à qua genitus sum, inquiebat, neque sola, neq; orba, neque à fortunæ bouis imparata remansit. Quare cum illam in fratrum, & Patris honestissimo comitatu reliquerim, non vereor ne crudelis in parentem videri queam. Propinquis nihil agentibus, Pater ipse succedit, & blandimentis filium delenire frustra tentat: quin & consanguinei conantur vestem adimere, utque oculos attollat, quos modestè demittebat, flagitare non cessant, negantes eum iam esse Theatinum. Hic autem Dei miles tantæ firmitatis indicia præbebat, ut de victoria cuncti diffiderent. Denique mater ingressa matronis stipata cognatis, omnes ad expugnandum filium machinas admouet, noctemque integram hoc in molimine transigit: nunc ei, quænam ipsius causa egerit, quænam passa sit, exprobrando commemorat: nunc ingrati animi crimen obiectat, quod

spera

spreta matre ad alienos transeat : modò iram Dei, & de tantâ in parentes sequitiâ pœnas cœlestes intentat. Quæ filius haud magni æstimans, sciscitatur ex matre : Num puer I E S V S boni filij sit functus officio? eâque auuente, Quot erat, inquit, annorum, cum matre relicta, remansit in iemplo? duodecim, respondet. Cui rursus ille : An Christus veniam à matre petijt in templo latitandi? Atque illa negante, Si ergo Christus, inquit, bonotum specimen filiorum, in sacra æde duodennis matre insciâ remansit, quam sciebat lacrymarum vim ingentem præ dolore fusuram, mirum esse non debet si ego, te inuita & collacrymante, ad sacri I E S V S domicilium confugerim. Ad hæc responsa mater obmutuit, & à filij aspectu gemebunda discessit.

POSTERO die vestes diuersi coloris afferuntur, ingerunturque, imò & pretiosiores in posterum promittuntur, quibus, si vellet, per regalem curiam spectabilis incederet. Ille vetò ornatas vestes offerentem, & nugas effutire perseverantem, verbis asperrimis obiurgatum iubet facessere. Neque dum finis est pugnæ. Adsunt denuò parentes cum cognatis, & ea in nouum Christi pugilem tela contorquent, quæ haud quisquam facile, nisi qui cœlitus esset armatus, depelleret. Ergo certamen, à solis ortu ad horam sextam vespertinam illius diei pertinaciter, obstinatèque protrahitur : sed defatigatis tandem parentibus, & amicis, ac pueri senilia responsa mirantibus, contra multos vnus victor euadit. Itaque consensu parentum ad domum professam se confert, nostris exultantibus, & Dei promissum illud memorantibus : Ego dabo vobis os, & sapientiam cui non

poterunt contradicere. Adolescentis pater illi nostro infensus, quo & consiliario & adiutore, filius Societatis ingressum obtinuit, postridie flexis genibus ab eodem veniam supplex petijt, filijque in Societatē, talibus auspicijs intromissi, vocationem Deo Opt. Max. acceptam retulit. Venio nunc ad honorem & cultum Beati Patris Nostri Ignatij, quatuor illustrem ac testatum miraculis.

PRIMUM. Maria Guerna huius oppidi & ciuis & incola, Aluari à Quintanilla coniux, anno millesimo sexcentesimo primo, Kal. Septemb. puerperij arcta doloribus (erat partus ille primus, ipsaque etas admodum tenera febrisq; accessione vicinam ad mortē tendens, vnum ē nostris Sacerdotē confessionis gratia accersuit; hic munere, ad quod venerat, defunctus, quarundam per Beatum Patrem Ignatium, felices à Deo partus in puerperæ solatium memorare cœpit, eiusdemque Beati Ignatij imaginem promisit, si forte periculo augescente, humana remedia deficerent. Crescente igitur dolore affertur imago, atque ex Patris admonitu, dominica oratione quinquies recitata, agrorū mulieris capiti imponitur, Deique præsidium Ignatij meritis imploratur. Res mira: vt primum imaginem parturienti maritus adhibuit, & Ignatium appellauit, fœtum prægrandem & obesum mulier enixa est, professa nullum se dolorem in partu emittendo sensisse: lætus euentu maritus ad nos accurrit, vt & Patrem faceret de miraculo certiorē, & gratias propitiatori Ignatio ageret. Idem vxor, vbi conualuit, effecit; & sacratissimæ Trinitati sacra nonnulla fieri iussit in honorem Ignatij, quem illo ex tempore, præcipua quadam religione veneratur. Rei fidem iurati testes, publico

scriba

scriba in tabulas referente, probauerunt, iussaque obstetrix iureiurando affirmavit, partum illum naturæ viribus, ex matris aluo exire minimè potuisse, sed esse, & haberi debere mirabilem.

SECUNDVM Didacus Sanctius Villagarsiensis, annis abhinc tribus, purulenti cruris dolore tabescebat, & circū genua modo duodecim, modo octodecim, sæpe viginti fissuris torquebatur; remedia multa, & ea sumptuosa tentauerat; facta in eum finē sæpe erant sacra; obita Diuūm altaria, sed morbo nunquā remittente, animum prope desponderat: cruris exulcerati malum tam longè processerat, vt domo exire non valeret, sed tamen Circumcisionis die laboriosissimè venit in templum nostrū, ne in tanta festæ illius lucis celebritate suam canendi operam denegaret; cūque dolores quasi faces admouerentur, tamen seipse continuit ne sermonem daret. Exitus causā nescienti fortè concionator, occasione poscente, quædā Nostri Patris Ignatij miracula percensuerat; quibus auditis, sanitatem sibi à Deo promisit, Ignatio deprecante. Illo ipso die cum adesperasceret, nostrum concionatorem Didacus adit, sperareque se dicit valetudinis firmitatem, Ignatio apud Deum interprete; dat Pater nostri Sancti Fundatoris imaginem, quam ad lectuli caput appenderet, suadetque certas vt preces mane & vespere reciret per nouem dies, vtque nono die peccata confessus sacram Eucharistiam percipiat. Ille sequenti die rem auspiciatus, grauissimos sensit, non sine Dei prouidentia, cruciatus. Secunda tamen die, vomitarum tertiam partem obduci sentit; die tertia plures, quarta multò melius se habere aduertit, sanitate pari passu cum hominis precibus properante: demum nono die crus

omnino sanatum est Didaco, domesticisque admirantibus, & præ læticia gestientibus, confestim Sanctius iuit ad Patrem, remque testatus, S. Ignatio tantum talèque beneficium proxime, & secundum Deum refert acceptū. Sed cum tam breui tempore tantum carnis concreuisset, prurigine allectus, vngues admouit, nouūmq; scabendo vulnus aperuit, quod tamen sacri alterius nouendialis medicina repetita curauit, votóq; se deinde obligat certas illas preces, quas à sacerdote nostro didicerat, toto vitæ tempore recitandi, diemque illū, in quo B. Ignatius è vita migravit, religiosè celebrandi. Nouem sacra, eodè postulante, in Sanctissimæ Trinitatis laudem, vt vna eadèmq; opera Ignatio, Triadis obseruantissimo, gratificaretur, celebrata sunt. Argentèa insuper B. N. P. effigiem, efformari iussit, quam secum circumgestet, Cereum itidè obtulit, qui ante Ignatij imaginem arderet; quæ imago in nostro templo est, Villagarfensis oppidi Domini munus egregium. Idem bonus cantor operam dedit, vt quod miraculum diuina potestas, Ignatio patrocinate, patrauerat, publico testimonio, & tabulis probatissimis consignatum ad posteros perueniret.

TERTIVM. Ioannes Fernandez Ecclesię nostrę Cappellanus, vir cognitæ probitatis, & N. P. Ignatij cultor studiosus, febri iam dies quindecim conflētabatur, de cuius salute (quòd senex & debilis esset, atque hectice quā vocant, suspitio non abesset) medici diffidebant: viderat is sui collegæ Didaci mirabilem, & planè diuinā sanitatem: plenus ergo spei, quendam è nostris accersit, à quo petit eiussè B. Ignatij, cuius iste opem senserat, imaginē. Dat Pater, acceptam agrotus veneratur, præ scriptamq; à nostro sacerdote precandi formulā, nouem ipsos dies
matutino

matutino vespertinoque tempore, diligenter exequitur: & die quidem septimo febris caruit, sed tam imbecillis fuit, vt se mouere non posset. At vbi dies nonus illuxit, vsque eò se fortem sensit, & validũ, vt in templum venerit gratias Deo ingentes acturus, a quo per B. Ignatiũ valetudinẽ diuinitus recepisset.

QUARTVM. Laurentius à Cueva annos natus septemdecim, nostri huius Gymnasij discipulus, adeò parotide premebatur, vt respirare non posset, medicis iam desperantibus, vitæque horas duodecim tantũ superesse dicentibus; erantque in palidulo adolescente multa præterea mortis imminentis indicia. Tum igitur eadem imago, quæ Didacum Sanctiũ, & Ioannem Fernandez sanitati reddiderat, parotidi, mirandum in modum & tumidæ, & tabidæ, admouetur; & ecce illicò Laurentius obdormit, somnũque in auroram vsq; producit, è quo deinde expergiscens, & febrem abisse sentit, & colli tumorem subsedisse. Itaque illã tetrã colluuiẽ, quæ ceruicem inflarat, prorsus exhausta, sic reualuit, vt duode medicis eum de more inuisentibus, subita sanitate stupefacti, nouam illam in speratamq; valetudinem, à natura esse profectam iurati negauerint.

SUPERIORIBVS annis, fluuius Durias, cuius aquis Zamorensis vrbs muri alluuntur, in tantam excreuit altitudinem, vt in Sanctimonialium cœnobium, vrbi propinquum influeret. Sacræ Virgines metu, & trepidatione sollicitæ, ad chorum confugerunt, sed alluione furente fluuius irrupit, & aquarum imperu cingulo tenus madefecit: eas etsi cymbis ereptas à Zamorensibus, tamen tam male affectas innundatio reliquit vt omnes, duabus exceptis, mors dira rapuerit. Viuis permissum est paterna in domo valetudini studere. Vni crura tumue-

mue-

muerunt, vomicaeque obortae complures: medicamenta quaesivit, sed tardante remedio, quidam nostris Ignatij dedit imaginem, & ut quinquies precationem dominicam, & salutationem angelicam pronunciaret, hortatus est, salutemque à Domino per Ignatij merita postulareret; id illa quotidie factitavit, cepitque dolor releuari; at verò die quadam ulcerum tabum, ut solebat, curatura, dum fascias adimit, quibus crura obligauerat, se sanam inuenit, atque ita ingredi coepit, ut nunquam egra fuisse videretur. Hoc noster, qui imaginem dederat, ex literis didicit, quas Virgo illa deo sacra misit decimo sexto Aprilis, anno millesimo sexcentesimo tertio.

FLORET latinitatis gymnasium & numero auditorum, & conditione: viginti quatuor intra sex menses varijs se cœnobijs dedicarunt, idem triginta moliantur. Catechismo per celebri vrimur, non modo pueris, sed etiam viris canentibus: neque se subtrahunt generosi, quorum hic magnus est numerus. Qui in Sodalitium Virginis cooptantur, praeter ceteris in pietate se exercent, misericordiamque complexi, aegros inuisunt, egentibus, pro sua quisque facultate, subueniunt: non desunt qui mendicos in cubicula sua deferant, & in lecto, quem sibi strauerant, charitatis quodam ardore decumbere, & iacere cogant. Quidam ex congregatis quendam pauperem paulo iracundius alloquutus, nocturno examine leuissimi delicti pungente conscientia, dormire illa nocte non potuit. Itaque eum, licet egentissimum, veniam supplex poposcit, & pedes osculatus, admirationem plausumque concitavit; erat enim qui se ita demisit, aetate adultus, & genere clarus, sed clarior pietate. Ad opulentam vicinam urbem, quae à fluuio suo nomen accepit, forum

forū Egurorum dixit antiquitas, solitæ missiones
suum amplissimum fructum sunt consequutæ.

COLLEGIUM LEGIENSE.

GYMNASIUM latinitatis quadringentos
habet: schola item de conscientia quæstio-
nibus, haud infrequens est. Vtrumque, illustri-
sissimi Legionensis Episcopi, ex Prædicatorum fa-
milia, fauore concrefcit; est enim rerum nostra-
rum mirus adiutor. Donata sacris vñibus, argentea
Cruz pretij centum aureorum.

COLLEGIUM NUMANTINUM.

EXINCTI Patres duo, nempe Ioannes
Saluatierra, & Ioannes Guerra, ambo spiritales
animarum adiutores, & ex antiquissimis nostræ
Prouinciæ; mors vitæ consentanea fuit; anno post
Dominicus Mutus vitam finiuit, qui annos tres &
viginti Societati cum laude seruiert. Noua Soda-
litas erecta est Nobiliū, quorum elucet pietas & in
Sacramentis percipiendis, & in concionibus, quæ
nomine congregationis habentur, decimo quinto
quoq; die, diligenter audiendis. Collegij lucra ma-
iora sunt facta, positis in fœnore mille ducatis. E-
lena Falconia de Velasco diem clausit extremum,
ceterum quid nostra causa veller, multis argumen-
tis ostendit, sacrarium centum aureis annuis locu-
pletavit, Collegio ducenta scutata legauit.

COLLE-

COLLEGIUM
LUCRONIENSE.

VNVS extinctus est Didacus Acoſta. Miſſiones aliquot inſtitutæ: vna ad urbem Sancti Dominici Aſtrata, vbi vnus è noſtris Calaguritano Epifcopo flagitante, per aduentum, & quadrageſimam conciones habuit: qui eidem quoque Antiftiſue ditionis quædam oppida perlustranti, comes fuit atque adiutor, præſertim habendis ad populum, quoquo iret, concionibus. Aliæ item miſſiones in alia oppida & municipia, cum fructu confeſſionum non exiguo fuerunt. Cuiusdam meretricis conueſſio annalibus digna. Hęc ob formam, & deformandi iuuenes artem, petra ſcandali erat, ita impudens, vt eos irrideret, qui ſalubria præciperent; ſed vnus noſtri vel concione vna permota, illo ipſo die quem audiuerat, domum per noſtros quaſiuit idoneam, vbi à lenonibus tuta, ſe ad confeſſionem generalem compararet, quam & fecit: nuntioque libidinoſæ & exitioſæ vitæ remiſſo, roſarium nunquam deponit è manibus. Virginem enim à prima ætate dilexerat, florésque in agro legere ſolita erat, quibus textam coronam Deiparæ imaginis capiti reuerenter aptabat. Igitur confeſſione expiata, ſacro ſe pane refecit, noſtrorumque opera, ad patrem adhuc ſuperſtitem, longo interuallo, patriamque reuerſa, & à parente cum tripudio recepta, prodigi filij parabolam repræſentauit.

Ad templi noui ſubſtructionem, præter eleemoſynam è vicinis pagis vicifque collectam, Lucronienſes ciues aureos nummos quingentos erogarunt.

runt. Michael Martinez nostri Parris Ægidij de Mata, (quem Iaponis procuratorem Romam euntem mors nobis iniuriosa subtraxit) frater germanus, moriens quadringenta collegio scutata reliquit, vxore legati consorte: quibus iam vita functis gratiam Societas & habet, & reddit. Congregatio in honorem beatissimæ Virginis, nunc primum erigi cœpta, eique proprium altare dedicatum: quo exemplo, ciuitas sibi Sodalitatem alteram postulauit.

COLLEGIUM POMPEIOPOLITANVM.

EVOCATVS est ad vitam, vt speramus, meliorem, Pater Franciscus Vega sexagenarius, vir mansuetus, & in audiendis confessionibus, concionibusque habendis egregiè exercitatus; sed præsertim in excursionibus ad varia loca, promptè suscipiendis & fructuose exequendis. Iacturam aliqua ex parte refarsit duorum admissio, qui in nostro Latinitatis gymnasio versabantur; quorum vnus, ex Redinorum est perillustri familia, cuius & hæres familiæ est factus, paulo post Societatis ingressum. Quidam in hoc regno presbiter, nomine Lobardus, religioso more viuebat, Nauarramque omnem obire solitus concionibus, confessionibus, & puerili catechismi institutioni, vt vnus è nostris operam dabat. Is hoc anno ad tantæ charitatis præmia vocatus, suam nobis bibliothecam, totamque suam rem familiarem, id est argenteos mille legauit. Sacræ nostræ ædis noua fabrica, ad coronidem ducta, sua specie mouet oculos; in eam

Sacro-

Sacrosanctum Christi nostri Saluatoris corpus religiosa pompa translatum; venit Prorex, regique senatus, ciuitatis, atque adeo Regni nobilitas. Primarij templi Canonici, & qui dignitate grandiori præfulgent, hanc eandem translationem, sua & symphonia, & præsentia honorare uoluerunt: Pontificio ritu sacrificauit Antistes: populo applaudente concionatus est noster. Vespertino tempore, fundatoris, ex generosa familia Iouanis Pineiri, in nouum templum ac recens structum, ossa transtulimus, quæ erant in longinqua D. Laurentij paræcia sepulta. Defuncti ossa celebrius humanda prosequuti regni prætoris curia, vniuersæ paræciæ, & ex quatuor religiosis ordinibus permulti canobitæ. Omnes albæ ceræ candelas præferbant. Intulimus in templum nostrum ciuitate perfusa lætitia, & gratum nostrorum animum prædicante. Postridie primaria Ecclesia apud nos sacrum funebre modulata est, habitaque ab eo è nostris concio, qui Pineirû optimè norat, & miram quædam de eius virtute narrauit. Lychnum pensilem argenteum, nouo templo illuminando, Proregis clarissima vxor attribuit, & casulam ex aurea tela elaboratam, serico intermedio miris laqueis anfractibusque distincto.

C O L L E G I V M
M O N T I S R E G I I.

N I H I L in hoc Collegio speciale, dignum literis.

COLLE-

COLLEGIUM
COMPOSTELLANVM.

AD peregrinorum confessiones opportunus missus est Pater, qui linguas calleret octonas, Belgicam, Anglicam, Germanam, Gallicam, Italam, Latinam, Græcam, Hebræam. Duo nostri presbyteri ad regionem situ asperam, victu sterilem, contenderunt, & paræcias desertissimas sexdecim peragrarunt. Auditi in confessionibus mille, ignari eruditi, deprauati mores correcti, inimici ad concordiam reducti: fuit rusticorum feruor tam insolitus, vt se publicè verberarent, & ieiunijs corpus vltro macerarent, & tanta quidem austeritate, vt modus à nostris fuerit indicendus. Cuiusdam è nostris fratribus martyrij laureâ insignis, non est hic prætereunda mentio, imò & altius repetenda. Anno igitur nonagesimo octauo supra sesquimillesimum, Dominicus Colinus Hibernus in nostrorum numerum coaptatus, claris ortus parentibus, specièque & statura visenda, vitæ annos duos & triginta complebat, Philippi apud Britones dux equitatus. Quo autem tempore factus est noster, ducis stipendia merebat in portu Brigantino, vulgo Corrunna, militari honesta & occupatione, & conditione detentus. Fuerat is etiam in mundi turbis valde pius: quippe qui & sacræ lectioni, & salubri meditationi certum tempus dare consueisset. Nostris autem adiunctus multo factus est melior, & dignus inuentus, qui in Hiberniâ mitteretur saluti popularium, pro sua virili parte, procurandæ. Ergo Classarios illos sequutus est, qui anno sexcentesimo secundo

secundo

secundo, Catholicis illius terre auxilio futuri na-
 ues conscenderunt. Nostris in extremo complexu
 sperare se dixerat, fore ut pro Christi nomine
 multa pateretur; neque eum sefellit opinio. Cap-
 tus enim ab hæreticis, cum se Catholicum, & Ro-
 manæ Ecclesiæ alumnium clara voce profiteretur,
 vehementissime tortus, & cruciatibus diris affe-
 ctus est: multa ei de Anglicanæ Regine liberalita-
 te promissa, atque in militia, quam esset à prima
 ætate professus, honestissima quæque Hiberni
 Hiberno frustra polliciti. In sententia permanenti
 mortem horribilem sunt minitati. Noster duobus
 dominis negat se posse seruire: certum sibi esse
 Christo adhærere; De Elizabetha, Christo & eius
 Ecclesiæ teterrima aduersaria, non laborare: necem
 quamuis atrocem habere se pro nihilo: propinqui
 interim circumcurrere: pecunijs de libertate age-
 re: creditumque est ad aurem insusurrasse, ut licet
 intus catholicus, exterius tamen obsequijs, sese
 Regine probaret. Sed cum inanis eorum conatus
 esset & labor, ductus est ad supplicium in ciuitate
 Corcagiensi, & patibulo vicinus, flexis genibus pre-
 ces imò fudit expectore, quibus mirabiliter anima-
 tus, ex superiore loco catholicos, qui aderant, ut
 perseuerarent, Regine blandimenta despicerent, &
 ab hæreticis cauerent, qui venena melle lita propi-
 nant, hortatus est. Denique, suspicite, suspicite,
 inquebat in cœlum, & fidem illam tueamini, quam
 vestri aui & proau constantissime tenuerunt,
 pro qua & ego ipse nunc paro mortem oppetere.
 Quæ cum dixisset, mox interimitur, & vitam pa-
 triæ, Christoque largitus, præmio afficitur sempi-
 terno. Ita feliciter finiuit, bonus hic miles Domi-
 nicus Colinus, & vita clarus, & morte; illisque an-
 numerandus,

numerandus, qui nostram Societatem, fuso pro fide Christi sanguine, & vita integerrime acta, candidam & rubicundam reddiderunt.

DEIPARE Sodalitium diu multumq; desideratum, tandē anno sexcentesimo tertio coaluit: conscripti Canonici viginti quatuor, laici nobiles duodecim, ex Academicis itē non pauci. Conueniunt statis diebus, vel vt aliqua salutariter constituent, vel vt nostros præcipientes & hortantes audiant, vel vt confiteantur, atq; communicent. Facit porro personarum dignitas, vt huiusmodi spectaculis ciuitas vehementer applaudat. Templi auctus ornatus est imaginū inauratis tabulis, & pluteis sanctorum reliquiarum. Stetit opus aureis sexcentis.

COLLEGIUM O V E T E N S E.

NEGOTIA causæque graues controuersæ nostrorum arbitrio permittæ, quo nomine, vt alia deessent, de vniuersis Asturibus nostra Societas bene mereri dicenda est, quæ tam multa decidit, itque obuiam animi corporisque detrimentis. Vni, vt alias omittam, occursum est hui, quæ annos continuata duodecim, viros ex prima nobilitate summa cum pernicie distraxerat. Februarij vigesima secunda die anni sexcentissimi secundi, Doctor Petrus Cauanas, Ouetensis Ecclesiæ Canonicus pænitentiaræ, in Societatem ascriptus, cuius & virtutis & sapientiæ famâ Asturicum omnē principatum fuerat peruagata. Quo die vltimâ salutem Ouetensi dixit Ecclesiæ, lacrymanti præ gaudio, pias lacrymas collegæ Canonici reddiderunt.

K

runt.

derunt. Nostris se addicentem religiosi, clerici, laici, qui multi conuenerant, hilari quodam fletu prosequerantur.

ANNO sexcentesimo tertio Patrum tertiarum probationis aduentu, & quinque sacerdotum additamento, Collegij renouatus est feruor, auctique pacificatores, qui huic plagæ valde sunt necessarii, vt extra intraque urbem, per nostros rixæ confideant. Nostri B. Patris Ignatij commentationes multos externos ad vitam meliorem traduxere. His exculti inter alios quinque parochi, & octo Canonici. Huius medicinæ vim testificatus est vnus, qui ante mortem, quod aleatoribus domum patefacere olim solitus esset, nostri, cui erat confessus admonitu, prius quam sacrum viaticum, è vita migraturus acciperet, ab Episcopo & Canonicis, qui Sanctissimam Eucharistiam, religioso & officioso comitatu detulerant, veniam publicæ offensionis, & vitæ licentioris supplex, & gemens postulauit. Patres tertij anni probationis missiones quasdam, sibi alijsque perutiles, obierunt. In templum ante lucem ingressi, ad horam vsque secundam pomeridianam, in audiendis confessionibus insistebant, sumptoque ex elemosyna cibos atidissimo, ad templum confessionis causa recurrebant. Qui Valdensis agri tribules adierunt, confessiones prope bis mille numerarunt: quarum nongentæ generales. Quodam in loco rustici nostros concionantes instar prodigij putauerunt, negabant enim simile quidquam illis in locis accidisse: multi quemadmodum crucis se signo munirent, Deusque esset orandus, nesciebant; cui exitiosa ignorationi, & alijs quam plurimis, nostri, desertissimæ gentis Apostoli, remedium attulerunt.

tunt. Nam sexagenarij eruditi non aliter atque pueruli, & parochi sui officij admoniti; quos nostri ex varijs parœcijs congregatos, ad crediti gregis vigilem curam excitarunt: præter confessionum fructum, pax etiam inter multos, & ea stabilis constituta.

VIR quidam & nobilis, & ætate prouectus, temeraria suspitione delusus, filium & filiam, pectoribus admoto pugione, aduersus innocentem matrem iurare coëgerat, & cum vxorem ficti adulterij ream necare statuisset, nostrorum suasu venit in templum, & populo astante mendacem criminationem confessus, veniam ab vxore postulauit. Patris exemplo, liberi matri supplices, obiecti falsi criminis, pestilentisque periurij veniam, & indulgentiam petierunt; quam & marito, & filijs ipsa concessit, & hæc quidem gesta sunt in valle Sibenfi. In municipio autem Valdensi, matrona ob filij necem ita obduruerat, vt multos annos, quod in-terfectori nollet ignoscere, à Sacerdote repulsa, neque pœnitentiæ, neque communionis sacramentis frueretur: sed vt à nostro audiuit historiam terroris plenam, occisi filij remisit iniuriam. Remotis illis Asturibus nostrorum & itinera, & tolerantia laborum, tantæ admirationi fuerunt, vt Magdalenam Vlloram laudare non desinerent, quæ talium operariorum collegium erexisset; sed tamen fructus, ex illa perëgrinatione durissima lecti, nullum clarius testimoniû est, quam restitutio rerum furtiuarum, hic enim seridè pœnitentium, quasi lapis est lydius. Deniq; missionum hæc tanta salubritas, nouum Ouetensem Episcopum ad Societatis amorem pellexit, quæ illi ante hoc tempus erat ignota; quamobrem nostris, loca lustrantibus, suam vicem

delegare, propitiúmque diploma tribuere consuevit; quæ res parochos nostris morigeros efficit, & ad animos facilius curandos iter explanat.

NOSTRA cum Benedictinis coniunctio antiqua, fit maior in dies. Nam præter concionandi vicissitudinem, illorum in nostro templo celeberrimis ferijs, vicissimque nostrorum apud illos, hoc anno ducentorû Martyrû Caradignæ pro Christo occisorum, noua recensque celebritas nostros impulit, vt xisti partem vnâ peristromatis admodum pretiosis ornarent, appensis ex interuallo tabellis pictis, mirandæ pulchritudinis & venustatis. Structû etiam altare, cui præ aliis palma concessa: carmina item scripta quamplurima Hispanè, Græcè, Latinè, ambitu politissimo circumclusa. Denique auxilio & ornamento monachis fuimus in illa pompa, & gratulatione Diuorû, quos pro martyribus habendos Romani Præsulis auctoritas iudicauit. Abbas memor obsequij nostrorum, Patri Rectorios vnum pergrande donauit Beatorum Martyrum, quod monachi Caradigna detulerant. vt in suo monasterio sanctè, religiosèque reponerent.

C O L L E G I V M A R E V A L E N S E.

A NNO sexcentesimo secundo perillustrium Ferdinandi Telli, & ipsius coniugis Mariæ Telli ossa, ex Diui Dominici Paræcia ad nouum templum nostrum translata sunt, & à nobilissimis Areuacorum patritijs humeris deportata, clero & monachorum ordinibus comitantibus, & exequijs

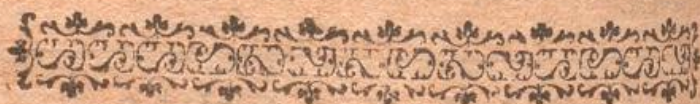
quias alba cera collustrantibus. Tumuli fabrica vere magnifica, & illo digna fundatore, qui præter alia decora etiam Philippi Regis in Africa, Gallia, & Germania dux fortissimus, & exercitatussimus fuit: qui & Madauræ quondam cum laude præfuit, atque adeo vbiicumque pedem miles posuit, ibidem militaris præstantiæ, & christianæ probitatis impressa vestigia reliquit. Vicinorum collegiorum Rectores, & Vicarius prouincialis translationem celebrarunt. Decorabat Ferdinandum rubea crux, in gladij figuram conformata. Triduo habitæ à nostris, de eodem Ferdinando conciones, noua semper laudum eius suppetente materia.

COLLEGIVM VERGARENSE.

VERGARÆ mos ille pestifer inueterauerat, vt solo matrimonij fœdere contenti ciues, non spectato Sacramento, qui vir erat futurus, cum futura vxore commisceretur. Quin & designata coniux, quæ sine parcho, & sine verbis præsentem mutuum consensum exprimentibus, expetita magis, quam tradita fuisset, publico amicorum & propinquorum comitatu, in ædes sponsi ducebatur. Cum ergo priuatæ monitiones nequaquam audirentur, nostri pro concione turpem abusum grauiter reprobauerunt: Quo factum, vt Ecclesiasticis, laicisque sententiam nostram approbantibus, seuerè à Magistratu in eos animaduerti cœptum sit, qui innuptas nuptias præpropera libidine poluissent.

RESIDENTIA
TVDELENSIS.

TVDELENA Navarre, quam Tucrim dixit antiquitas, quidam è nostris ipsius urbis invitamento confederunt. Instituta est hoc anno sexcentesimo tertio supra millesimum Beatę Virginis Deiparę Sodalitas; in quam ascripti è prima nobilitate permulti, suę pietatis, & misericordię specimen dedere præclarum. Extruitur temporarium templum satis capax.

PROVINCIA
ARAGONIÆ.

CENSENTUR in Aragoniæ provincia Socii trecenti, quadraginta quinque; Domus Professa vna; Collegia decem; Domus Probationis vna; Residentia vna. In Valentina Professa Domos tres & quadraginta. In Collegio quadraginta octo. In Gandiensi Collegio duodeviginti. In Cæsaraugustano vnus & quadraginta. In Bilbilitano vnde viginti. In Tarasonensi totidem. In Barcinonensi viginti septem. In domo Probationis Tarraconenſi vnde sexaginta. In Gerundensi Collegio triginta. In Balearico viginti sex. In Vrgellensi vnde cim. In Ilerdensi sex. In Residentia Perpiniana octo. Ascripti in Societatem octo; Defuncti novem.

DOMVS